

Politiska árið, ið fór, og Javnaðarflokkurin

Vit skulu her tríva í nøkur av teimum týðningarmiklu málunum, ið fram eru farin seinasta ár, og saman við hesum úrdrátti skal eisini nertast við hendingar í Javnaðarflokkinum

Villi Hansen skrivar

JANUAR

Longu tá árið bert var ein dag gamalt, fekk javnaðarflokkurin dyggan smeit við at landsstýrismaðurin Villi Sørensen bráðliga doyði.

Villi var komin í landsstýrið sum annar av landsstýrismönnum eftir deyða P. M. Dams, og hevði hann sitið har bert eitt gott ár; síðan 20. november 1968.

Villi Sørensen, ið andaðist í valseiðinum.

Hann var borin í heim á Viðareiði 5. des. 1923, og 12 ára gamal fór hann til Klaksvíkar at ganga í millum- og realskúla, har hann tók prógv í 1939. Síðan fór hann aftur til Viðareiðis, og 1947–50 var Villi læraravikarur í Múla.

Í 1950 fór Villi Sørensen til Havnar á lærarskúla, hvørs prógv hann tók í 1954, og 1955 verður hann settur í lærarastarv við Klaksvíkar skúla.

Politiska lívið byrjaði Villi longu á ungum árum, og bert 21 ára gamal var hann á fyrsta sinni uppstillaður fyri javnaðarflokkin til lögtingsval.

Tá hann kom til Havnar at ganga á lærarskúla, gjørdist hann blaðstjóri á SOSIAL-INUM, og hetta starv røkti hann til hann gjørdist landsstýrismaður, hvat gevur 18 ár.

Villi var í nógv ár skrivari Javnaðarflokksins, og umframt hevði hann verið nevndarlimur og nógv ár formaður Norðoya Javnaðarfelags.

Við deyða Villi Sørensens hevði flokkurin verið úti fyri tí trýja stóra missinum eftir heilt stutta tíð.

Sjálvandi var meir ella minni tvørligt at seta mann eftir Villi; men við tí rúgvismikla tilfari, ið javnaðarflokkurin eigur sum størsti flokkur í landinum, hevði floksleiðslan

longu tikið støðu til nýggjan landsstýrismann, tá lögtingið skuldi koma saman 27. januar.

Floksleiðsla javnaðarflokksins hevði fund hósdagin 22. januar, har einmælt varð samtykt at velja Atla Dam til landsstýrismann. Hann var tá í útheiminum, so ikki bar til at velja hann, tá lögtingið kom saman 27. januar, tí lógin sigur, at landsstýrismaðurin skal búgva í Føroyum, meðan hann verður valdur.

Atli Dam er sonur P. M. Dam og føddur 1932. 1964 tók hann akademiskt verkfrøðingsprógv í Keymannahavn og arbeiðði á danskari fyrirtøku, og meðan kjósingin av honum fór fram, var hann staddur í Kuwait sum umboðsmaður danska virkisins. Hann hevur ikki beinleiðis tikið lut í føroyskum politikki; men hóast tað ognar sær góðan kunnleika um føroysk viðurskiftir, so barlast var innanbörða til landsstýrissessin.

Seinast í januar mánaða skuldu menn veljast sum umboð í Norðurlanda Ráðið, eitt mál, ið javnaðarflokkurin av øllum alvi hevði barst fyri í fleiri ár. Sum størsti flokkur fekk javnaðarflokkurin tað eina av umboðunum, og gjørdist tað J. Fr. Øregaard. Fólkaflokkurin skuldi fingið hin mannin, tí hesin var næststørsti flokkur í valbólk við Kjartan Mohr; men tað lagna hendur, at tjóðveldisflokkurin, sum hevði leikað í sum óður um okkara limaskap, fer at hálsfevnast við Kjartan Mohr, so hesir vera einigir í at ganga

Atli Dam, ið kom í landsstýrið eftir Villi Sørensen.

í valbólk til at velja umboð í Ráðið. Hetta giftarmál hevði til fylgju, at Tjóðveldis- og Fólkaflokkurin vóru líka stórir, so lutakast mátti fara fram, men hetta vann fólkaflokkurin. Poul Petersen bleiv valdur.

FEBRUAR

Týsdagin 3. februar var fyrsta týðingdøgn av málinum um landsstýrisvirkni av P. M. Suðurfisk, har umboð fyri allar flokkar høvdu orðið og tóku væl undir við uppskotinum. Somuleiðis tóku umboðini væl undir við avgerðini hjá landsstýrinum, tá Suðurfisk fór í líkvildasjón. Serliga löggið var, at tjóðveldismenn tóku undir við landsstýrisuppskotinum, hóast hesir høvdu í 14. September røpt upp um vána framferð landsstýrisins og høvdu viljað gjørt málið til teirra politiska fyrimun, hvat tað eisini seinni eydnaðist teimum.

18. februar leggur Poul J. Olsen, formaður í fiskivinnuneyvndini, fram álit á ting um »Veðið við toskagørnum á landleiðini«. Hetta uppskot hevði fyrr verið á tingborði; men fall tá. Á hesum sinni verður avgjørt at banna veðið við toskagørnum á ávisum støðum til ávisar tíðir. Hetta varð ikki allastaðir væl móttikið, og tá eitt broytingaruppskot fall, ið vildi loyva troling innanfyri, gjørdist tað til rættu lígt garnakrigg úttafyrir tinghúsið, har egg vórðu grytt eftir tingmonnum; men skaði stóðst eingin.

Dagin eftir høvdu garnamennir fund úti í Tinganesi við landsstýrið; men botti hetta einki um bannið. Javnaðartingmennirnir vóru annars fyri banninum.

MARS

Mánadagin 9. mars verður so Atli Dam valdur til landsstýrismann eftir Villi Sørensen, og fær hann somu málóskir, nevnlaga: fiskivinnumál, samferðslu, eftirlit við inn- og útflutningi og teknisku útbygging útvarpsins.

Fyrst í mánaðanum verður figgjarið lógð á tingborði, og var hon eftir fyrsta uppskotinum mett til at verða 89 miljónir.

Eftir at hava verið í figgjarneyvndini kemur hon aftur á tingborði, har hon úttan skattaella tollhækkan verður sett til góðar 96 milj. kr. móti sløk-um 90 miljónum árið fyri. Tað nýggja uppskotið visti eina hækkning uppá 7,6 milj. kr., har tær størstu útreiðslurnar vóru til heilsu- og samferðslumál og almenna forðing.

Eftir nýggja uppskotinum fæst 58 milj. í tolli og framleiðslugjöldum og skatturin gevur stívar 35 miljónir. Tær

størstu útreiðslurnar eru til fiskivinnuna, stívar 20 milj., almennu forðingina 16 milj. og skulamálini fara avstað við góðum 12 miljónum krónum.

APRÍL

Frá 1. april hava øll fingið rætt til fulla fólkapensjón. Í 1967 var samtykt at seta fulla fólkapensjón í gildi í Føroyum í fyra stigum, og fjórða og seinasta stigið er nú tikið.

Her er talan um fulla fólkapensjón til øll yvir 67 ár, uttan mun til hvørja inntøku tey hava.

Garnaveiða ella troling inn-afyrir sjómarkið spókir aftur; men fiskivinnuneyvndin ger av

J. Fr. Øregaard gjørdist formaður javnaðarflokksins

at lata útróðrafelagini fyrst tingast um málið, hóast á tingið einki beinleiðis fylir. — Bannið heldur áfram; men umframt sjálva oyðileggjina á havbotninum og harav fyrri fiskastovnin, siggja menn vandan í at hava eftirlit við trolingini á ávisum økjum.

10. april leggur landsstýrið fram uppskot um bygging av spesialskúla her heima og skjýtur upp, at landskassin ber 25 pst. av kostnaðinum og 25 pst. av rakstrinum, meðan danski staturin higartil hevur figgið alla henda skúla. Uppskot verður eisini lagt fram av landsstýrinum um grundpening til føroyskan idnaðargrunn.

MEI

Víkuskiftið 2. og 3. mei helt Føroya Javnaðarflokkur floksfund í Havnni. Av floksleiðsluni, ið taldi triggerjar limir, var bert tann eini eftir, Einar Waag, og setti hesin fundin. Einar bar seg undan aftur vali, samstundis sum nýtt uppskot kom fram um viðkan av leiðsluni til 6 limir. Tá valið til floksleiðsluna var lokið, sá úrslitaið soleiðis út: J. Fr. Øregaard, lögtingsformaður, var valdur til formann, varaformenn gjørdust Atli Dam og Jakup Lindenskov, landsstýrismenn og Poul Jakki Olsen, lögtingsmaður. Til skrivara vórðu Kári Petersen og Villi Hansen valdir. Hetta var fyrstu ferð nýggjur formaður var valdur síðan flokkurin varð stovnaður. P. M. Dam hevði havt hetta starv alla tíðina.

Fundurin var í allar mátar stak væl eydnaður, har umboð úr øllum landinum vóru komin til steðar fyri at vera við til at leggja lunnar undir komandi politikk floksins, har úrslitið var ein endurskoðan og fjølbroyttan av virkisráð floksins, ið er eitt megnar sosialistisk skriv.

Fundarfólkið tók dyggiliga undir við tí førða politikkinum hjá flokkinum og vónaði, at politiska rákið fór at laga seg líka væl komandi árin.

JUNI

Í lóg, sum lýst verður 9. juni, verður heimilað Telefonverk Føroya Løgtings at læna upp í 4 milj. kr. árliga í try á til teknisku útbyggingina.

Landsstýrið fær heimild at byggja atlogubryggju í Kirkjubø og taka upp neyðugt lán til byggingina. Tað er áragamað dreymur at stytta farleiðina imillum Havnina og Skopun og sleppa undan at fara um Kirkjubones.

Lóg verður lýst um friðing av lutum, ið eldri eru enn 100 ár, um hesir hava listarligt, mentunarlígt ella søguligt virði. Tað er bannað at flyta tilkjar lutir av landinum uttan loyvi er fingið frá landsantikvarinum.

Danska figgjarneyvndin samtykkir, at danska post- og telegrafverki skal vera við at leggja kaðal imillum Føroyar og Danmarkar við 480 linjum. Kaðalin undan hevur bert 8 linjur.

JULI

Spurningurin um Felagsmarknaðin kynkar í hesum mánaða upp av álvara, har tjóðveldismenn siga seg vera teir einastu, ið tikið hava avgjörða støðu í hesum málið, og hon er: at vit ikki undir nokrum umstøðum kunnu fara uppí EEC. Javnaðarflokkurin heldur tað harafturimóti ikki vera ráðiligt at taka tilfíla fasta støðu, fyrr enn málið er kannað út í æsir, og vansar og fyrimunir eru vígðar upp ímóti hvørjum øðrum.

Løgmaður visir á ólavsoke-roðuni, at figgjarnvirkisfittini eru munandi betri enn árið fyri, tá hon var rettliga dýpur, og óneyðugt verður at nýta líkvitedslánið; men við tí er ikki sagt, at kassakreditinum kundi ikki brúk koma at vera fyri.

AUGUST

Løgtingið samtykkir 7. august, at sjófólk, ið er burtur valdagin og tey sum annars eru úttanlanda, kunnu nú atkvøða 4 mánaðar undan valinum.

Uppskot um lögtingslóg um Føroya fídnadargrunn er lagt fram á tingborði, har tað verður væl móttikið av øllum flokkum. Stovnsfæ grunsins verður 4,5 miljónir kr., har landið letur 2,5 milj. og staturin 2 milj. kr.

Rumbulmál tjóðveldisflokksins NATO kemur á tingborði; men tá atkvøðast skal um at